

Marcel Koprol

EVROPSKE VOLITVE 2019 IN DOGAJANJE V EVROPSKEM POLITIČNEM PROSTORU

Transnacionalna sestava Evropskega parlamenta.

Velika napaka v delovanju naše integracije je, da se o Evropskem parlamentu¹ (EP) govori le vsakih 5 let, ko se v političnih okoljih držav članic EU začnejo nekajmesečne priprave na evropske volitve, saj pomen in vloga EP v našem vsakdanjiku nista tako zanemarljivi, kot to želijo prikazati nekateri evropski skeptiki. Že samo dejstvo, da predstavlja EP edino transnacionalno institucijo, ki je sestavljena iz demokratično izvoljenih predstavnikov vseh držav članic EU, je posebnost, ki je ni zaslediti v nobeni od svetovnih parlamentarnih demokracij. Tudi njegova vloga pri odločanju o evropskih politikah ni zanemarljiva, saj EP, med drugim, odloča o porabi sredstev skupnega evropskega proračuna in o zakonodaji, ki zadeva delovanje enotnega evropskega trga.

Zanimivo je, da so države članice, v procesu posodabljanja vsebinsko strateške vloge in podobe naše integracije, EP podelile veliko pravic, vendar pa pri demokratizaciji naše integracije niso hotele storiti koraka več in iz svojih rok spustiti nekega pomembnega demokratičnega vzvoda, ki bi lahko EU še bolj povezal. V mislih imamo obliko vseevropskih parlamentarnih volitev, kjer bi vseevropske stranke² nastopale v celotnem evropskem volilnem prostoru. Tako pa ostajamo pri tem, da so poslanci izvoljeni v državah članicah na

---

¹ Letošnje bodo potekale med 23. in 26. majem (op. avtorja).

² Že leta 2011 so nekateri poslanci razmišljali, da bi uvedli nekakšna evropska volilna okrožja, toda zamisel v EP ni dobila podpore. Potem je prišlo v letu 2014 do odločitve o "spitzenkandidatu (SK)" za mesto predsednika EK, ki bi ga na to mesto postavila najmočnejša poslanska skupina v EP (EPP – Juncker), saj bi na ta način lahko volivci dobili vtis, da gre za bolj direktne transnacionalne volitve. Ta pristop vseeno ni navdušil evropskega volilnega telesa, saj ni prinesel mobilizacije evropskih volivcev v nobeni od držav članic EU. To vajo tudi letos ponavljajo pri večini evropskih poslanskih skupin, toda, po našem mnenju, dramatičnega vpliva na končne izide ne bo imela: Pričakovati je, da bo EP veliko bolj razdeljen, kot je bil v preteklosti in zagotavljanje podpore SK bo še bolj težavno (op. avtorja).

marec 27, 2019

podlagi njihovih lastnih volilnih zakonodaj in se šele potem, ko vstopijo v EP, povežejo v svojim programom podobne evropske strankarske povezave. Tako se šele tam začnejo oblikovati nekakšne vseevropske politične skupine, ki nastopajo v EP kot samostojne poslanske skupine. S tem pa se je tudi prvotna zamisel o transnacionalni podobi in vlogi EP, žal, povsem izgubila in se je zreducirala na najmanjši možni skupni demokratični imenovalac.

Če se ozremo nazaj, vidimo, da je zadnja desetletja EU obvladovala velika koalicija, ki je bila sestavljena iz dveh največjih poslanskih skupin³, socialistov in krščanskih demokratov, ki sta jo sestavljale levosredinske in desnoredinske stranke. Njihovi predstavniki so vodili EP, EK in tudi ES. Značilnost sedanje sestave EP je tudi dejstvo, da razen nekaterih strank, ki delujejo v sklopu ECR in so nasprotne evropskemu projektu, ostale stranke, ki deluje v EP, delovanje naše integracije podpirajo. Toda letošnje volitve lahko to utečeno sodelovanje, ki morda včasih vseeno ni bilo dovolj politično smelo, inovativno ter učinkoviti in se je raje zatekalo k iskanju kompromisov, kot pa k usmerjanju naše integracije k sprejemanju odločnejših in bolj inovativnih evropskih stališč, s tem pa tudi povečevanju evropskega vpliva in ugleda na mednarodnem prizorišču, opazneje spremenijo. Pa še neko podrobnost letošnjih evropskih volitev velja omeniti: letos bodo potekale le v 27 državah članicah, saj se Vel. Britanija iz naše integracije poslavlja.

Razumljivo je, da je zaradi tako raznolike sestave poslanskih skupin, razpoloženje med poslanci v EP zelo spremenljivo in ga vseeno ne moremo zlahka združiti v eno, "v skupni evropski projekt usmerjeno vizijo". Tako imamo med poslanci v poslanskih skupinah promotorje, ki bodisi zagovarjajo delovanje naše integracije (večinoma prihajajo z desnega političnega pola in vidijo EU kot pomemben steber pri zaščiti liberalnega gospodarstva, vladavine prava in parlamentarne demokracije) in skeptike (ti prihajajo bolj s političnega levega pola), ki vidijo EU bolj v luči zaščitnika socialnih standardov, ki jih ogrožajo negativne globalne silnice. Razumljivo je, da tudi v EP ne manjka skrajno levo in desno usmerjenih skupin poslancev, ki nasprotujejo vsemu, kar je evropskega, predvsem pa

---

³ Sedanje stanje v EP je naslednje: desnoredinska skupina – EPP - 219 poslancev, levosredinska napredna zveza socialistov in demokratov – S&D – 189 poslancev, Evropski konservativci in reformatorji – ECR – 71 poslancev, Zveza demokratov in liberalcev Evrope – ALDE – 68 poslancev, Evropska združena levica/Nordijska zelena levica – GUE&NGL – 52 poslancev in Evropski zeleni - Greens – 51 poslancev, itd. (op. avtorja).

marec 27, 2019

"naddržavni vlogi" EU in sanjarijo o taki spremembi evropskih institucij, ki bi povrnila nekdanjo suverenost njihovih držav⁴.

Zakaj bodo letošnje volitve drugačne?

Po končanih volitvah z veliko verjetnostjo pričakujemo, da bo začelo prihajati do sprememb v delovanju EP, ki ga ne bo povzročilo institucionalno preoblikovanje EU⁵, ampak bo spremembe prinesla strukturalna transformacija evropskih politik, ki bo neizbežna posledica spremenjenih razmer v domačih notranjepolitičnih okoljih, v katerih stranke delujejo. Trendi namreč kažejo na pomembno spremembo v vedenju volivcev, saj volivci opuščajo svoje tradicionalne navade glasovanja za določeno stranko, ker so tradicionalne leve in desne politične stranke, ki so v Evropi dominirale zadnjih šest desetletij, ostale brez novih idej in zamisli. Identiteta, ki so jo stranke gradile na veri ali razredni pripadnosti, se je v postindustrijski dobi razblinila in mlajša generacija volilnega telesa se z njo težko poistoveti: zato ti, v nasprotju s svojimi starši, ali starimi starši, vedno bolj iščejo stranke, ki svojo prepoznavnost gradijo na novih, manj ideološko okorelih, zato pa zanje bolj vsesplošno uporabnih podlagah.

Tudi narava dela in odnos iskalcev zaposlitev sta se v novem tisočletju precej spremenili, kajti ljudje so postali veliko bolj mobilni in pri iskanju novih zaposlitev čedalje manj navezani na svoj rojstni kraj. Današnje generacije so tudi manj odvisne od nekdanjega močnega vpliva tiskanih in elektronskih medijev ter so bolj dovzetne na sporočila in novice, zapisane na socialnih omrežjih. Posledično je tudi nekdanja trdna povezava med volivci in njihovimi političnimi predstavniki začela pešati, kar seveda pomeni, da se je tudi nekdanje medsebojno zaupanje med njimi zelo skrhalo. Da pa bo slika popolnejša, moramo omeniti tudi to, da so svoj negativni prispevek k odvrčanju volivcev od nekdanjih vplivnih tradicionalnih strank dodale tudi krize, ki smo jih v Evropi doživljali od leta 2008 naprej in pri reševanju katerih se EU, ki sta jo vodili krščanski in socialni demokrati, ni posebej izkazala.

---

⁴ To se je najbolj odrazilo med zadnjo finančno krizo in te tendence se še krepijo (op. avtorja).

⁵ Ker ga še ni niti na vidiku (op. avtorja).

marec 27, 2019

Pa še nekaj bo zaznamovalo letošnje evropske volitve, nekaj, kar v preteklosti ni bilo še nikoli prisotno. Letos lahko pričakujemo, da bomo v času predvolilnega procesa evropski volivci soočeni z novo, do zdaj nam nepoznano realnostjo, saj bo v predvolilnem obdobju v notranjepolitičnih okoljih držav članic prisotnih veliko dezinformacij, ki bodo vanj lahko plasirane, bodisi iz domačega, bodisi tujega okolja. Tega se je zavedla tudi EK in lanskega decembra namenila kar 5 milijonov Evrov sredstev za kampanjo osveščanja evropskih volivcev o možnostih kibernetških napadov, ki s svojimi dezinformacijami in lažnimi novicami manipulirajo z volivci in njihovo odločitvijo o podpori kateri od evropskih političnih usmeritev.

Dezinformiranje je preprost, vendar zelo učinkovit proces, saj lahko že z zelo preprostim in volivcem vsečnim lažnim sporočilom, recimo, da so volitve v EP drugorazreden dogodek, ki na življenje evropskih državljanov nima nobenega vpliva, volitve predstavimo v negativni konotaciji. Snovalci takih sporočil lahko z pogostim ponavljanjem omenjene vsebine uspešno zmanjšujejo interes za volitve, z novimi in prirejenimi negativnimi informacijami pa lahko poskušajo zmanjševati tudi pomen evropskih integracij, s subtilnimi sprevrženimi podtikanjem lahko povečujejo tudi koristnost britanskega Brexita, kot načina za doseganje suverenosti in boljšega življenja brez EU tudi pri volivcih v drugih državah članicah, kar lahko celo privede do povsem nepremišljenih⁶ zahtev po izstopu iz EU. Skratka, bojazen pred kibernetškimi napadi na evropske volivce v času evropskih volitev je zato upravičeno prisotna.

Dejstvo je, da je delovanje EU zelo zapleten proces, ki ga ni lahko razumeti in, žal, je njegova zakonitost po dolgih desetletjih njenega delovanja povprečnemu evropskemu volivcu večinoma še vedno nerazumljiva. Zato je mogoče v takšnem okolju s tako lahkoto razširjati lažne informacije in z njimi begati evropsko volilno telo. Morda bi, dokler je še čas, države članice morale pripraviti svoje lastne načrte, kako v domačih okoljih preprečevati poskuse spodkopavanja demokratičnega volilnega sistema v lastnem okolju. Pri tem velja še posebej opozoriti na podrobnost, ki jo v svoji nedavni izjavi zelo jasno sporoča britanski diplomat,

---

⁶ Lep primer takega početja lahko opazujemo v britanskih "političnih mukah in prepirih" pri izstopanju iz EU, ko ob razpisu referendumu nihče ni vedel, kaj naj ta izstop v resnici pomeni (op. avtorja).

marec 27, 2019

zdaj še komisar, sir Julian King⁷, ki se ukvarja z evropsko varnostjo ter opozarja, da "je potrebno paziti, da kibernetiski napadi s svojimi dezinformacijami ne dosežejo volilne infrastrukture, ker bi to lahko nevarno ogrozilo medsebojno zaupanje, ugled in varnost celotnega volilnega procesa".

Nov mandat prinaša novo politično realnost.

Celoten "paket" evropske problematike zadnjih desetih let, ki ga večkrat omenjamo, je pri velikem delu evropskega volilnega telesa povzročil globoko razočaranje, saj se je slednje lahko na lastne oči prepričalo, kako neobgljena in neuspešna je bila EU pri reševanju nakopičenih problemov v zvezi z reševanjem finančne krize, migracijske problematike in hude gospodarske krize. To nezadovoljstvo je povzročilo, da sta se je njihova pozornost in pričakovanja usmerili drugam, v vsebinsko sicer opazno pomanjkljiva okolja ekstremnih levih in desnih ne tradicionalnih strank, ki pa so z njim všečnimi parolami, polnimi lažnega patriotizma, vstopile na politična prizorišča v vseh državah članicah EU⁸

Zelo značilna za pojasnjevanje sodobnega stanja duha med evropskimi volivci je izjava italijanskega vodje Lige Salviniya, ki jo je izrekel na enem od političnih zborovanja (ta postajajo popularna, ne samo v ZDA, ampak sedaj tudi v Evropi), ko je izjavil, citiramo; "evropske volitve v naslednjem letu bodo referendum, ki bo odločal med evropsko elito in njenimi bankami, financami, njeno migracijsko politiko in prekarnim delom ter Evropo ljudi in njihovega dela". Tudi madžarski PV Orban v svojih izjavah opozarja na kritični trenutek sedanjih evropskih volitev in pravi, citiramo: "Če ne bomo uspeli doseči zadovoljivega dogovora v pogajanjih o migracijah in o naslednjem finančnem okviru, potem počakajmo, da evropski volivci izrečejo svojo voljo in mnenje na volitvah za EP 2019. Kar bo, naj bo!"

Prihajajoče evropske volitve bodo v državah članicah vsekakor prinesle razgreto debato o evropskih prioritetah, pri čemer bodo, kar je velik politični paradoks evropske sedanjosti, tudi omenjeni politični premiki na nek način pripomogli, da se bodo v razpravah začele odpirati

---

⁷ Komisar za "Security Europe" od leta 2016 (op. avtorja).

⁸ Lep primer je zmaga Macrona v Franciji, ki sicer izgublja ves svoj sijaj in pa nemške deželne volitve na Bavarskem in pokrajini Hesse leta 2018, ko so AfD in Zeleni pridobili lepo število glasov (op. avtorja).

marec 27, 2019

možnosti, da se prvič od nastanka naše integracije lahko začne vsaj približno odprta razprava o prihodnosti EU. Pričakovati je, da bodo evropske ekstremne populistične stranke v teh razpravah svoje platforme v celoti usmerile na razpravo o varnosti in z njo povezanim neuspešnim obvladovanjem migracijskih tokov, saj jim to, tudi zaradi pogostnih terorističnih napadov v evropskih mestih, lahko prinese veliko glasov.

Ostalim strankam, ki iščejo svoj prostor v desno ali levo sredinskem političnem prostoru ob tej problematiki, seveda, še vedno ostane veliko političnega prostora, saj lahko svojo platformo, ob podobni zaskrbljenosti za varnost svojih državljanov, postavijo na enako pomembna skupna evropska izhodišča, ki so še posebej blizu mladim generacijam in bi jih razvrstili v naslednjem vrstnem redu: boj proti korupciji v EU in državah članicah, varovanje okolja in skrb za preprečevanje klimatskih sprememb, podpora tehnološkemu napredku in digitalizaciji, podpora skladnemu razvoju evropskih regij, ki še vedno zaostajajo za evropskim povprečjem in še kaj bi se našlo.

Čeprav je ob koncu marca še prerano napovedati, kako bo videti sestava novega EP v naslednjem mandatu in kako bo ta posledično vplivala na kadrovske sestavo evropskih institucij, lahko vseeno zapišemo, da razdvojenost notranjepolitičnega prizorišča v državah članicah EU že nakazuje, da bo prišlo do nekaterih sprememb. Predvsem se pričakuje, da bo konec večinske dominacije dveh velikih evropskih strank: krščanskih in socialnih demokratov, ki sta desetletja dolgo skupaj obvladovali evropski politični prostor. To seveda ne pomeni, da naj bi stranki izgubili prvi mesti⁹ v evropski politični geometriji, toda pričakuje se, da bosta skupaj imeli premalo poslancev, da bi še naprej dominirali v novem EP¹⁰ in krojili prihodnost EU.

---

⁹ Pri čemer sedanje ankete kažejo, da naj bi bila EPP še vedno dokaj suvereno na prvem mestu, kljub predvidenemu zmanjšanemu številu poslancev. V teh projekcijah še niso upoštevani vplivi razrešenega spora z Orbanom in stranko Fidesz. Razrešitev zapleta utegne pomagati pri morebitni višji podpori strankam, ki so del družine EPP.(op. avtorja).

¹⁰ Zadnje ankete v evropskem političnem prostoru strankam napovedujejo naslednje število poslancev: EPP: 181; S&D: 136; ALDE: 94; ENF: 62; ECR: 60; GUE/NGL: 48; Greens/EFA: 42; NEW (non affiliated parties): 42; EFDD: 32; NI (non inscripts): 8 – skupaj 705 (op. avtorja).

marec 27, 2019

Pričakuje pa se vzpon liberalcev¹¹ in zelenih ter tudi nekaterih novih populističnih desno usmerjenih radikalnih strank, vendar ne tako visok, da bi začele prevladovati na evropskem političnem prizorišču. Če se bodo te napovedi na majskih volitvah tudi potrdile, bi to lahko zelo spremenilo dolgoletno ravnotežje v EP, saj bodo nastale nove in močnejše koalicijske povezave ter donedavne "opozicijske stranke" bodo prvič pridobile opaznejši vpliv pri kadrovskih in drugih odločitvah v evropskih institucijah.

Brez dvoma bomo po majskih evropskih volitvah priče nekaterim spremembam v sestavi EP, kajti pričakujemo lahko, da bodo v takem primeru v EP morale nastajati "super koalicije", ki se bodo oblikovale samo za določeno vprašanje skupnega pomena, potem pa se bodo razšle. Skratka, politično okolje bo postalo izredno živahno, kar pa, končno, če bomo to znali usmeriti v pozitivno smer, lahko samo koristi demokratičnemu parlamentarizmu.

Prihajajoče volitve bodo, če se bodo rezultati javnomnenjskih raziskav potrdili, v delovanje EP vnesle tudi do zdaj še nepredstavljivo negotovost zato, ker se lahko zgodi, da bi bilo v novem sklicu EP prisotnih večje število strank, kot jih je bilo doslej, kar bo proces odločanja močno oteževalo. Morda bi lahko ob tem zapisu kdo celo zmotno pomislil, da veliko število strank lahko ponudi večjo politično fleksibilnost, vendar nas samo bežen pogled v zgodovino delovanja parlamentarnih demokracij pouči, da lahko taka razdrobljenost v "politično nepredvidljivem okolju novega EP" deluje prej zaviralno, kot spodbujevalno. To stanje pa bo, če bo do njega tudi v resnici prišlo, po našem prepričanju, tudi največji demokratični primanjkljaj letošnjih evropskih parlamentarnih volitev.

---

¹¹ Ki pa ne bo zadostoval, da bi odločneje prevzeli vaje EU (op, avtorja).